Urząd Statystyczny w Poznaniu

OPRACOWANIA SYGNALNE

Data opracowania:
listopad 2016

ul. Wojska Polskiego 27/29
60-624 Poznań

tel: 61 27 98 200
fax: 61 27 98 100

SekretariatUSPOZ@stat.gov.pl
poznan.stat.gov.pl

Wypadki przy pracy
w województwie wielkopolskim w 2015 r.

Wypadki przy pracy, którym poświęcone jest niniejsze opracowanie, stanowią fragment ogólniejszej problematyki warunków pracy. Dane zebrane w drodze badania statystycznego na podstawie statystycznej karty wypadku Z-KW dostarczają wiedzy m.in. na temat liczby i rodzaju wypadków, ich koncentracji w różnych obszarach gospodarki narodowej, jak również ich przyczyn i skutków. Ponadto pozwalają określić liczbę i strukturę demograficzno-zawodową osób poszkodowanych w wypadkach oraz rodzaj doznanych przez nie urazów, a także wskazać zdarzenia, które najczęściej są powodem powstania urazów oraz czynniki będące ich źródłem. Informacje takie są istotne dla profilaktyki bezpieczeństwa i higieny pracy, dla podejmowania działań mających na celu poprawę sytuacji, szczególnie w tych obszarach gospodarki, gdzie ryzyko wystąpienia wypadków jest największe.

Dane o wypadkach przy pracy i zdarzeniach traktowanych na równi z wypadkami przy pracy oraz o osobach w nich poszkodowanych dotyczą całej gospodarki narodowej, nie uwzględniając jedynie osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

W roku 2015 w województwie wielkopolskim odnotowano 10889 wypadków przy pracy, w których poszkodowanych zostało 10914 osób. W porównaniu z 2014 r. liczba wypadków spadła o 286, tj. o 2,6%, a liczba poszkodowanych w nich osób zmniejszyła się o 313, tj. o 2,8%. Charakter zbiorowy miały 22 wypadki, w których poszkodowanych zostało 47 osób, czyli 0,4% ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy i zdarzeniach traktowanych na równi z nimi (przed rokiem w 38 wypadkach zbiorowych poszkodowanych zostało 90 osób, stanowiących 0,8% ogółu poszkodowanych).

Spośród wszystkich wypadków przy pracy, odnotowanych w województwie wielkopolskim w 2015 r., skutek śmiertelny miało 37 zdarzeń, w których śmierć poniosło 41 osób. Ciężkie uszkodzenie ciała stwierdzono u 62 osób poszkodowanych w 59 wypadkach ciężkich. W wypadkach przy pracy sklasyfikowanych jako lekkie (10793 zdarzenia) obrażeń doznało 10811 osób (w 2014 r. w wypadkach śmiertelnych zostało poszkodowanych 36 osób, w wypadkach ciężkich – 66 osób, a w lekkich – 11125 osób). Większość poszkodowanych pracowała w sektorze prywatnym (78,8%; w 2014 r. 78,2%). Biorąc pod uwagę rodzaj działalności, najwięcej poszkodowanych w wypadkach przy pracy (w liczbach bezwzględnych) zanotowano w zakładach związanych z przetwórstwem przemysłowym (4787 osób, tj. 43,9% wszystkich poszkodowanych w wypadkach przy pracy; w 2014 r. 43,6%), a ponadto w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych (1408 osób, tj. 12,9%; przed rokiem 12,8%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (833 osoby, tj. 7,6%; w 2014 r. 8,2%), transport i gospodarka magazynowa (803 osoby, tj. 7,4%; przed rokiem 6,8%) oraz budownictwo (652 osoby, tj. 6,0%; przed rokiem 6,5%).

Odnosząc liczbę osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy do liczby pracujących, wyznacza się tzw. wskaźnik wypadkowości oznaczający częstość występowania tego typu zdarzeń. W 2015 r. w województwie wielkopolskim na 1000 pracujących przypadało blisko 9 poszkodowanych (8,81 wobec 9,37

przed rokiem i 7,19 przeciętnie w Polsce). Wskaźnik ten należał do najwyższych w kraju; wyższy zanotowano tylko w województwach dolnośląskim (9,49) i warmińsko-mazurskim (9,32). Największą wypadkowością w województwie wielkopolskim charakteryzowały się sekcje przemysłowe, gdzie wskaźnik przekraczał 14 poszkodowanych (14,38).

Analizując wypadki przy pracy ze względu na wielkość zakładów, należy stwierdzić, że w 2015 r. najwięcej wypadków miało miejsce w zakładach (jednostkach lokalnych) o liczbie pracujących od 50 do 249 (34,3% ogółu poszkodowanych). W przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego poszkodowani w wypadkach przy pracy zatrudnieni w jednostkach tej wielkości stanowili 39,4%, a w jednostkach o liczbie pracujących 500 i więcej 28,1%. W jednostkach budowlanych i handlowych wypadki najczęściej zdarzały się w podmiotach o liczbie pracujących od 10 do 49 oraz od 50 do 249; łącznie w tych dwóch grupach wielkości podmiotów poszkodowani stanowili, odpowiednio: 72,9% ogółu poszkodowanych w budownictwie i 70,6% w handlu; naprawie pojazdów samochodowych. W opiece zdrowotnej i pomocy społecznej najwięcej wypadków zanotowano w jednostkach o liczbie pracujących 500 i więcej (57,6% ogółu poszkodowanych w tej sekcji), natomiast w przedsiębiorstwach transportu i gospodarki magazynowej – w zakładach o liczbie pracujących 500 i więcej (37,7%) oraz od 10 do 49 (27,0%). W poprzednim roku rozkład wypadków w wymienionych sekcjach kształtował się podobnie.

Tabl. 1. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG WIELKOŚCI ZAKŁADÓW ORAZ SEKCJI PKD W 2015 R.**

SEKCJE PKD	Ogółem	W tym w wypadkach śmiertelnych	Z ogółem – zatrudnieni w zakładach (jednostkach lokalnych) o liczbie pracujących				
			do 9	10–49	50–249	250–499	500 i więcej
O g ó ł e m	**10914**	**41**	**691**	**2357**	**3744**	**1359**	**2763**
w tym:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	276	6	28	101	122	2	23
Przemysł	5103	16	143	704	2020	823	1413
w tym:							
przetwórstwo przemysłowe	4787	14	124	629	1886	804	1344
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja Δ	200	–	9	67	110	7	7
Budownictwo	652	6	133	257	218	22	22
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Δ	1408	2	197	551	443	137	80
Transport i gospodarka magazynowa	803	8	52	217	203	28	303
Zakwaterowanie i gastronomia Δ	118	–	22	60	36	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca Δ	529	1	20	63	99	92	255
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	316	1	7	51	147	54	57
Edukacja	402	–	14	173	168	16	31
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	833	–	17	59	127	150	480

W ogólnej liczbie poszkodowanych w wypadkach przy pracy w województwie wielkopolskim w 2015 r. 65,5% stanowili mężczyźni. Podobnie jak w poprzednim roku, najwięcej poszkodowanych należało do grupy wiekowej 25–34 lata (27,7%), w której większość (63,1%) stanowili pracownicy dwóch sekcji: przetwórstwa przemysłowego i handlu; naprawy pojazdów samochodowych. Drugą pod względem liczebności grupę poszkodowanych tworzyły osoby z przedziału wiekowego 35–44 lata (24,8%); w tej grupie również przeważali zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym i w jednostkach związanych z handlem (59,8% ogółu poszkodowanych z tej grupy wiekowej).

Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym w 2015 r. odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (14 spośród 41 poszkodowanych śmiertelnie). Również wypadki powodujące ciężkie uszkodzenie ciała najczęściej miały miejsce w jednostkach związanych z tą sekcją (31 osób spośród 62), a ponadto także w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (7 osób) oraz budownictwie (6 osób). Biorąc pod uwagę wiek poszkodowanych, w wypadkach śmiertelnych najwięcej osób należało do przedziałów wiekowych 25–34 i 55–64 lata (w obu grupach po 11 osób), natomiast w wypadkach powodujących ciężkie uszkodzenie ciała poszkodowani mieli najczęściej 45–54 lata (16 poszkodowanych) lub 25–34 lata (15 poszkodowanych).

Tabl. 2. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG GRUP WIEKU I SKUTKÓW WYPADKÓW W 2015 R.**

GRUPY WIEKU	Ogółem		W tym w wypadkach			
			śmiertelnych		ciężkich	
	razem	w tym w przetwórstwie przemysłowym	razem	w tym w przetwórstwie przemysłowym	razem	w tym w przetwórstwie przemysłowym
O g ó ł e m	**10914**	**4787**	**41**	**14**	**62**	**31**
w wieku:						
0–17 lat	30	11	–	–	–	–
18–24	1297	721	3	–	8	4
25–34	3022	1411	11	6	15	7
35–44	2707	1252	5	3	12	7
45–54	2216	822	10	3	16	8
55–64	1535	546	11	2	10	5
65 lat i więcej	107	24	1	–	1	–

W 2015 r., podobnie jak w poprzednich latach, najczęściej ofiarami wypadków przy pracy były osoby legitymujące się krótkim stażem (do 3 lat) – 49,8%, w tym 33,2% stanowiły osoby o stażu 1 rok i mniej. Wypadki wśród osób o stażu pracy do 3 lat najczęściej miały miejsce w zakładach należących do sekcji administrowanie i działalność wspierająca (85,8% wszystkich poszkodowanych w tej sekcji; w 2014 r. 85,1%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (71,7%; w 2014 r. 61,9%). W wypadkach ze skutkiem śmiertelnym osoby o krótkim stażu pracy stanowiły 53,7% poszkodowanych, w tym 39,0% to osoby pracujące 1 rok i mniej. Najwięcej wypadków śmiertelnych, w których poszkodowane zostały osoby o stażu do 3 lat, w 2015 r. miało miejsce w jednostkach związanych z transportem i gospodarką magazynową (6 spośród 22 osób poszkodowanych śmiertelnie w tej grupie stażowej; przed rokiem najwięcej poszkodowanych było w sekcji przetwórstwo przemysłowe 6 osób spośród 16).

W 2015 r. najbardziej niebezpieczna okazała się praca wykonywana w takich grupach zawodów, jak: robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni (11,6% ogólnej liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy) oraz robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni (10,6%), a także operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych (9,2%), robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie (7,3%), kierowcy i operatorzy pojazdów (7,2%), sprzedawcy i pokrewni (5,8%), robotnicy budowlani i pokrewni, z wyłączeniem elektryków (5,3%) oraz pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej (4,9%). Te grupy zawodów przeważały wśród poszkodowanych w sektorze prywatnym (odpowiednio: 13,7%, 13,3%, 11,1%, 8,9%, 7,7%, 7,3%, 5,8% i 6,0%), natomiast w sektorze publicznym najwięcej wypadków dotyczyło specjalistów do spraw zdrowia (17,6% ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy w sektorze publicznym), specjalistów nauczania i wychowania (9,6%), a także pozostałych pracowników obsługi biura (7,1%), pomocy domowych i sprzątaczek (6,5%) oraz kierowców i operatorów pojazdów (5,6%).

Mężczyźni poszkodowani w wypadkach przy pracy najczęściej pracowali jako robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń (17,0%) oraz robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych (11,7%). Wśród kobiet najwięcej wypadków dotyczyło pracujących w zawodach sprzedawcy (12,7%) oraz specjaliści do spraw zdrowia (10,3%).

Tabl. 3. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG GRUP ZAWODÓW ORAZ PŁCI W 2015 R.**

GRUPY ZAWODÓW	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach		
O g ó ł e m	**10914**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
w tym:				
Specjaliści do spraw zdrowia	435	4,0	0,6	10,3
Specjaliści nauczania i wychowania	230	2,1	0,8	4,6
Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	176	1,6	0,8	3,1
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	206	1,9	2,1	1,5
Średni personel do spraw biznesu i administracji	229	2,1	1,5	3,3
Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	535	4,9	5,6	3,5
Pozostali pracownicy obsługi biura	181	1,7	1,6	1,8
Pracownicy usług osobistych	232	2,1	1,8	2,7
Sprzedawcy i pokrewni	629	5,8	2,1	12,7
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	583	5,3	8,0	0,2
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	1267	11,6	17,0	1,3
Elektrycy i elektronicy	224	2,1	2,9	0,5
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	1157	10,6	11,7	8,6
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	1003	9,2	10,2	7,3
Monterzy	320	2,9	3,0	2,7
Kierowcy i operatorzy pojazdów	788	7,2	10,7	0,6
Pomoce domowe i sprzątaczki	334	3,1	0,7	7,6
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	800	7,3	6,7	8,6
Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	165	1,5	1,7	1,1

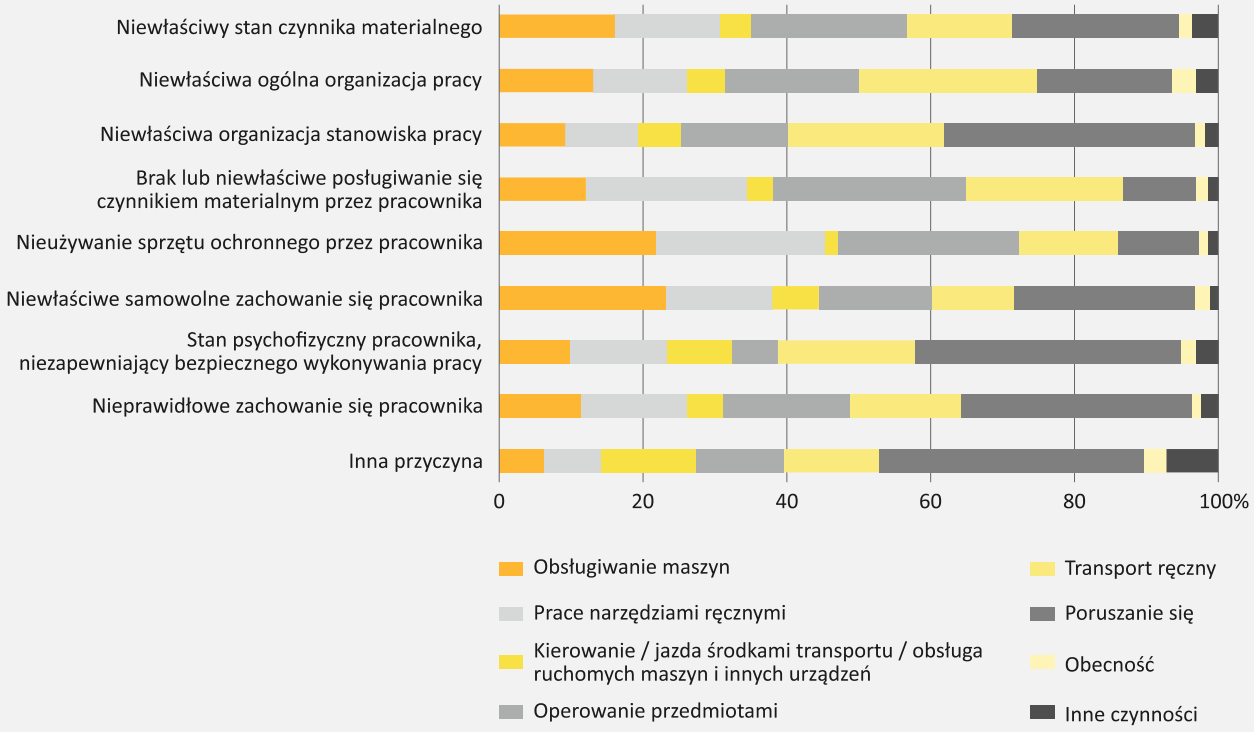
Ponad połowa wszystkich poszkodowanych w wypadkach przy pracy była zatrudniona na czas nieokreślony i pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy (54,1% wobec 54,8% przed rokiem), ale w gronie poszkodowanych w 2015 r. znalazło się również 85 uczniów/praktykantów (przed rokiem 74), pracujących głównie w zakładach przetwórstwa przemysłowego i jednostkach handlu; naprawy pojazdów samochodowych.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2015 r. do wypadków przy pracy najczęściej dochodziło w miejscach produkcji przemysłowej (54,6% wszystkich zdarzeń wobec 53,3% w 2014 r.), w biurach, placówkach naukowych i szkołach, zakładach usługowych (17,5% wobec 16,8%) oraz w miejscach i środkach komunikacji publicznej (7,8% wobec 8,2%).

Wśród przyczyn wypadków przy pracy przeważały te związane z czynnikiem ludzkim. Większość stanowiły przyczyny kwalifikowane jako nieprawidłowe zachowania pracownika (61,8%; w 2014 r. 63,5%), ale znaczny wpływ wywierały również: niewłaściwe posługiwanie się przez pracownika czynnikiem materialnym lub jego brak (6,9%; tak samo jak przed rokiem), niewłaściwe, samowolne zachowanie pracownika (6,8%; przed rokiem 6,0%), niewłaściwa organizacja stanowiska pracy (4,6%; przed rokiem 4,5%) oraz

niewłaściwa ogólna organizacja pracy (3,9%; w 2014 r. 4,2%). Dość liczną grupę tworzyły też przyczyny związane z czynnikiem materialnym, określone jako niewłaściwy stan czynnika materialnego, obejmujące m.in. wady konstrukcyjne i materiałowe, niewłaściwe rozwiązania techniczne i ergonomiczne oraz niewłaściwą eksploatację (7,7%; przed rokiem 8,3%).

Ryc. 1. **PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY WEDŁUG CZYNNOŚCI WYKONYWANYCH PRZEZ POSZKODOWANEGO W CHWILI WYPADKU W 2015 R.**

Czynności, jakie w chwili wypadku wykonywali poszkodowani, najczęściej były związane z poruszaniem się (31,3%), a przede wszystkim z chodzeniem, bieganiem, wchodzeniem na coś i schodzeniem z czegoś (22,8%). W chwili wypadków taki rodzaj czynności dominował we wszystkich sekcjach.

Wskutek wypadków przy pracy poszkodowani doznali różnego rodzaju urazów. W 2015 r. ponad połowę z nich stanowiły rany i powierzchowne urazy (51,1%; przed rokiem 51,4%). Często zdarzały się również przemieszczenia, zwichnięcia, skręcenia i naderwania (20,4%; tak samo jak przed rokiem) oraz złamania kości (15,8%; przed rokiem 15,5%). Tego typu urazy dominowały we wszystkich zakładach, bez względu na ich wielkość, a także we wszystkich grupach zawodowych. Najwięcej ran i urazów powierzchownych wskutek wypadku przy pracy odnotowano w grupie zawodowej robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni (13,9% ogółu takich urazów), a także robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni (13,7%) oraz operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych (10,7%). Najwięcej przemieszczeń, zwichnięć, skręceń i naderwań odnotowano w grupach zawodowych kierowcy i operatorzy pojazdów (9,6% ogółu takich urazów) oraz operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych (7,3%), natomiast najwięcej złamań kości stwierdzono wśród robotników obróbki metali, mechaników maszyn i urządzeń i pokrewnych (12,6% ogólnej liczby takich urazów) oraz kierowców i operatorów pojazdów (9,8%).

Powtarzające się najczęściej rodzaje urazów wskazują które części ciała są najbardziej narażone na uszkodzenie wskutek wypadków przy pracy. W 2015 r. najwięcej osób doznało urazu kończyn górnych (46,7% ogółu poszkodowanych), kończyn dolnych (32,2%) lub głowy (10,7%). W poprzednim roku udziały te kształtowały się podobnie (odpowiednio: 47,3%, 31,6% i 9,9%).

Tabl. 4. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG GRUP WYDARZEŃ POWODUJĄCYCH URAZ U OSOBY POSZKODOWANEJ ORAZ SEKCJI PKD W 2015 R.**

SEKCJE PKD	Ogółem	W tym w wypadkach, gdzie wydarzeniami powodującymi uraz był						
		kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi	zderzenie z / uderzenie w nieruchomy obiekt	uderzenie przez obiekt w ruchu	kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym	uwięzienie, zmiażdżenie	obciążenie fizyczne lub psychiczne	przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia
O g ó ł e m	**10914**	**382**	**2496**	**2297**	**2411**	**800**	**1220**	**231**
w tym:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	276	10	61	51	32	20	21	43
Przemysł	5103	209	1021	1190	1391	472	458	22
w tym przetwórstwo przemysłowe	4787	201	933	1123	1345	452	412	17
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja Δ	200	6	60	38	36	11	21	5
Budownictwo	652	18	142	167	130	47	58	2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Δ	1408	39	303	341	316	99	185	15
Transport i gospodarka magazynowa	803	9	294	196	57	33	102	39
Zakwaterowanie i gastronomia Δ	118	21	43	8	24	1	8	1
Administrowanie i działalność wspierająca Δ	529	11	99	91	110	54	61	27
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	316	9	91	43	27	11	75	13
Edukacja	402	14	117	58	29	7	77	13
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	833	25	188	73	235	26	103	42

Wśród wydarzeń powodujących urazy dominowały trzy grupy: zderzenie z/uderzenie w nieruchomy obiekt (22,9% ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy), uderzenie przez obiekt w ruchu (21,0%; w tym głównie przez spadający obiekt – 9,0%) oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim lub chropowatym (22,1%). Źródłem urazów spowodowanych przez wymienione wydarzenia były czynniki materialne z grup: budynki, konstrukcje i ich elementy, powierzchnie – na i nad poziomem gruntu (łącznie 49,0% wszystkich zderzeń z nieruchomym obiektem), materiały, przedmioty, wyroby, części maszyn (31,3% ogółu uderzeń przez obiekt będący w ruchu i 19,7% wszystkich wydarzeń spowodowanych kontaktem z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym), maszyny, urządzenia i wyposażenie do podnoszenia, przenoszenia i magazynowania (20,7% ogólnej liczby uderzeń przez obiekt w ruchu), a także narzędzia ręczne

bez napędu oraz maszyny, urządzenia i wyposażenie stacjonarne (odpowiednio: 32,8% i 16,8% wydarzeń spowodowanych kontaktem z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym).

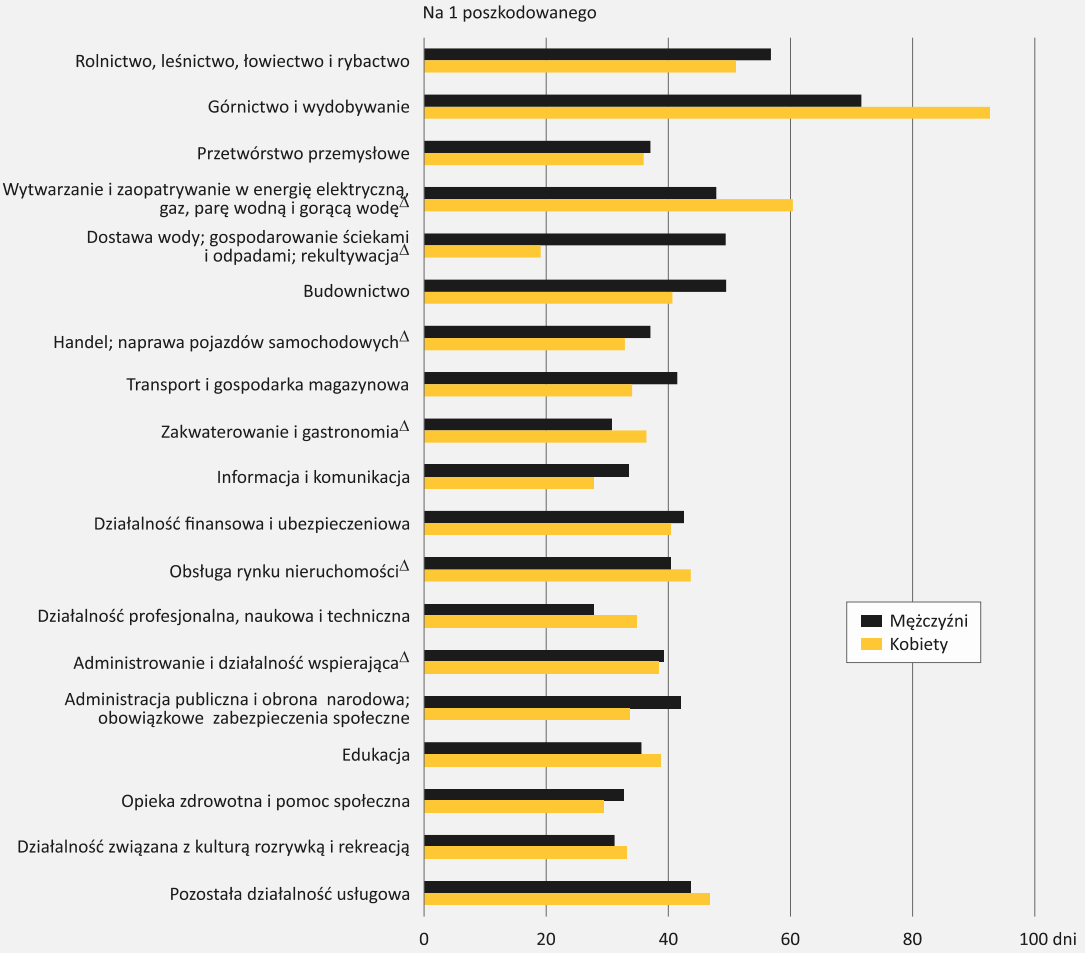
Tabl. 5. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG GRUP WYDARZEŃ BĘDĄCYCH ODCHYLENIEM OD STANU NORMALNEGO POWODUJĄCYCH WYPADKI ORAZ SEKCJI PKD W 2015 R.**

SEKCJE PKD	Ogółem	W tym w wypadkach spowodowanych przez						
		wyrzut, wyciek, emisję substancji szkodliwych	uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcia, ześlizgnięcie, upadek, załamanie się czynnika materialnego	utratę kontroli nad: maszyną, środkami transportu, transportowanym ładunkiem, narzędziem, obiektem, zwierzęciem	poślizgnięcie, potknięcie się, upadek osoby	ruchy ciała bez wysiłku fizycznego prowadzące do urazów		wstrząs, strach, przemoc, atak, zagrożenie, obecność
						ze-wnętrznych	we-wnętrznych	
O g ó ł e m	**10914**	**241**	**1746**	**2207**	**2715**	**1466**	**1233**	**335**
w tym:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	276	3	35	61	76	22	23	35
Przemysł	5103	169	975	1276	995	729	530	58
w tym:								
przetwórstwo przemysłowe	4787	159	919	1220	883	708	492	51
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja Δ	200	8	37	31	68	15	24	6
Budownictwo	652	10	149	124	170	59	65	9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Δ	1408	16	241	286	298	223	192	36
Transport i gospodarka magazynowa	803	9	88	141	269	67	101	55
Zakwaterowanie i gastronomia Δ	118	5	22	10	48	17	6	1
Administrowanie i działalność wspierająca Δ	529	7	64	95	152	76	47	32
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	316	3	28	23	134	49	41	15
Edukacja	402	2	32	28	174	47	54	18
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	833	9	56	97	244	121	114	57

Analizując wypadki przy pracy pod kątem powodujących je wydarzeń będących odchyleniem od stanu normalnego, stwierdzono, że w 2015 r. najczęściej wypadki następowały wskutek: poślizgnięcia, potknięcia się, upadku osoby (24,9% ogółu poszkodowanych; w 2014 r. 25,2%), utraty kontroli nad: maszyną, środkami transportu, transportowanym ładunkiem, narzędziem, obiektem, zwierzęciem (20,2% poszkodowanych; 20,3% przed rokiem) oraz uszkodzenia, rozerwania, pęknięcia, ześlizgnięcia, upadku, załamania się czynnika materialnego (16,0% poszkodowanych; 15,8% przed rokiem). Głównymi czynnikami, które przyczyniły się do powstania urazów, były maszyny, urządzenia i wyposażenie (stacjonarne oraz do podnoszenia, przenoszenia i magazynowania), materiały, przedmioty, wyroby, części maszyn oraz narzędzia ręczne bez napędu, a także budynki, konstrukcje i ich elementy, powierzchnie (na i nad poziomem gruntu).

Obok skutków zdrowotnych dla osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy (czasem nawet śmierci bądź ciężkiego uszkodzenia ciała), zdarzenia te pociągały za sobą również konsekwencje ekonomiczne, istotne dla zakładu, w którym zdarzył się wypadek, jak i dla całej gospodarki narodowej. Konsekwencje ekonomiczne to z jednej strony straty materialne zakładu, z drugiej – strata czasu pracy innych pracowników, nieuczestniczących bezpośrednio w wypadku, a przede wszystkim absencja osób poszkodowanych.

Ryc. 2. **PRZECIĘTNY OKRES NIEZDOLNOŚCI DO PRACY POSZKODOWANYCH W WYPADKACH** [a] **PRZY PRACY WEDŁUG PŁCI ORAZ SEKCJI PKD W 2015 R.**

a Bez wypadków śmiertelnych.

Łączna liczba dni niezdolności do pracy w wyniku zaistniałych wypadków w 2015 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 413878 i była o 6,8% większa niż przed rokiem. Wyłączając wypadki śmiertelne, średnio na 1 poszkodowanego przypadało 38 dni niezdolności do pracy, tj. o 3 więcej niż przed rokiem. W sektorze publicznym przeciętna absencja powypadkowa wynosiła 36 dni (32 w 2014 r.), a w sektorze prywatnym – 39 dni (36 przed rokiem). Poszkodowani w wypadkach przy pracy najczęściej pozostawali na zwolnieniu przez okres od 1 do 3 miesięcy (26,6% ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy, poza śmiertelnymi). Taki okres niezdolności dominował we wszystkich zakładach, niezależnie od ich wielkości. W 2015 r. najwięcej dni niezdolności do pracy, w relacji do przeciętnej wielkości w województwie, mieli poszkodowani w wypadkach, które zdarzyły się w jednostkach górnictwa i wydobywania – średnio 73 dni oraz w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 56 dni, a najmniej w sekcjach opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 30 dni oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 31 dni (w 2014 r. najdłuższą przeciętną absencję notowano w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, a najkrótszą, podobnie jak w badanym roku, w zakładach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej).

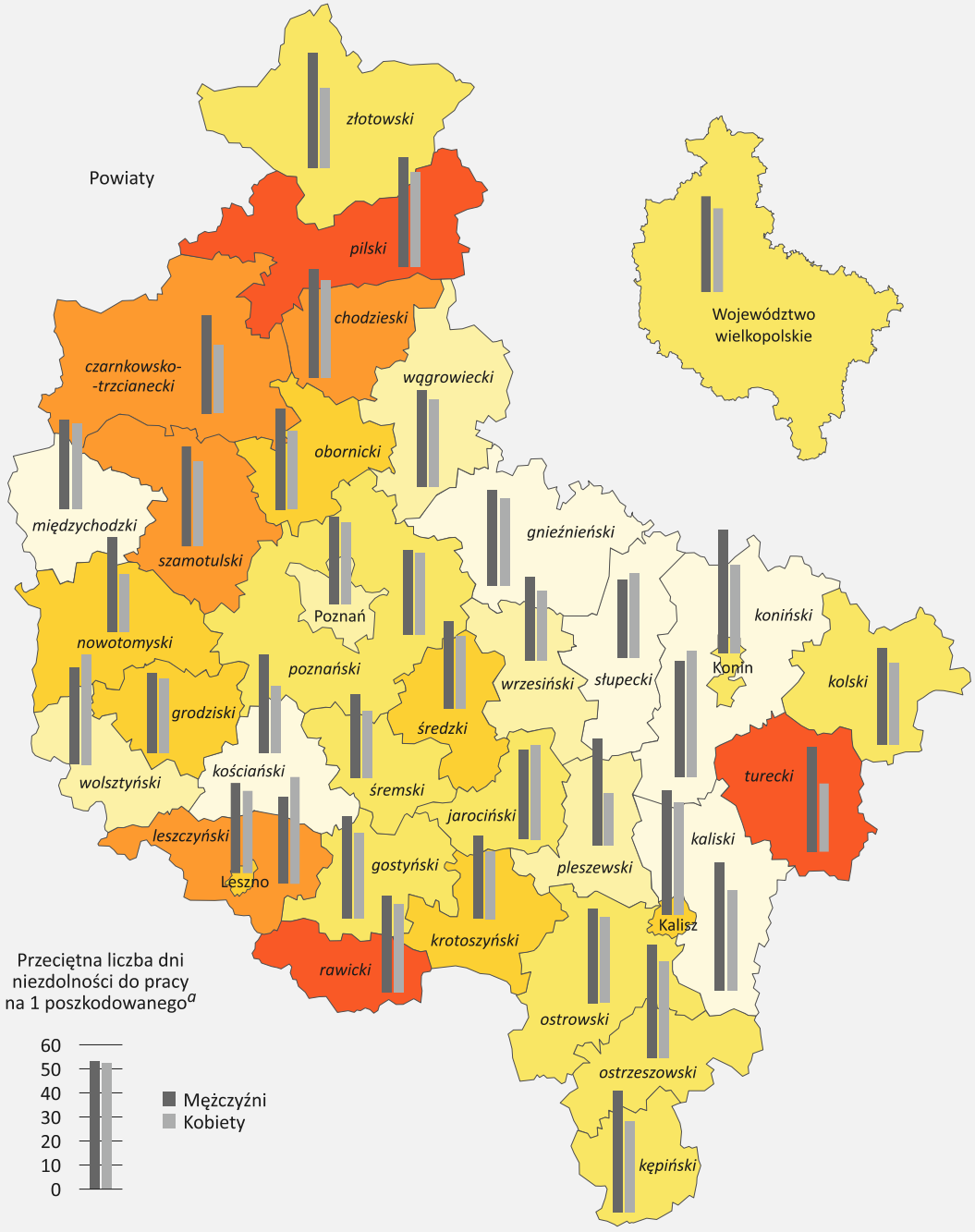
Przeciętna absencja powypadkowa mężczyzn wynosiła 40 dni. Najdłuższą niezdolność do pracy wykazywali mężczyźni poszkodowani w wypadkach w sekcji górnictwo i wydobywanie (średnio 72 dni), zaś najkrócej – zatrudnieni w jednostkach związanych z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (28 dni). Kobiety poszkodowane w wypadkach były niezdolne do pracy średnio 35 dni. Najdłuższą absencję wykazały kobiety pracujące, podobnie jak mężczyźni, w sekcji górnictwo i wydobywanie (93 dni), natomiast najkrócej na zwolnieniu związanym z wypadkiem przy pracy przebywały pracownice sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (średnio 19 dni).

Łączny wymiar czasu pracy innych osób, straconego w związku z wypadkami przy pracy, w 2015 r. wyniósł 6625 roboczogodzin (wobec 6536 przed rokiem). Najwięcej strat poniesiono w zakładach przetwórstwa przemysłowego (2393 roboczogodziny), budownictwa (1311 roboczogodzin), transportu i gospodarki magazynowej (564 roboczogodziny) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych (519 roboczogodzin). Szacunkowe straty materialne spowodowane wypadkami kształtowały się na poziomie 3231,9 tys. zł, w tym 217,0 tys. zł wyniosły straty poniesione wskutek wypadków zbiorowych (przed rokiem straty były większe – 4025,3 tys. zł, z tego w wypadkach zbiorowych 878,7 tys. zł). Podobnie jak przed rokiem, także w 2015 r. największe straty materialne odnotowano w transporcie i gospodarce magazynowej (1328,3 tys. zł).

Poziom wypadkowości nie jest jednakowy na obszarze całego województwa wielkopolskiego. Najwięcej wypadków przy pracy zdarza się tam, gdzie najsilniej rozwija się gospodarka, gdzie jest zarejestrowanych najwięcej podmiotów. W liczbach bezwzględnych dominuje pod tym względem stolica województwa – Poznań, gdzie w 2015 r. w wypadkach przy pracy i zdarzeniach traktowanych na równi z nimi poszkodowanych zostało łącznie 2267 osób. Dużą liczbę wypadków odnotowano też w powiatach: poznańskim (1552 poszkodowanych), pilskim (520) i ostrowskim (448). Uwzględniając liczbę podmiotów, najwięcej osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy zanotowano w powiatach rawickim i tureckim, gdzie na 100 podmiotów przypadało odpowiednio 5,11 i 4,84 poszkodowanych, przy średniej dla województwa 2,66. Najwyższy natomiast wskaźnik wypadkowości, liczony w relacji do liczby pracujących, zaobserwowano w powiatach leszczyńskim i rawickim, gdzie na 1000 pracujących przypadało blisko 15 osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy (odpowiednio 14,72 i 14,47, przy średniej wojewódzkiej 8,81 poszkodowanych). Dla porównania, w Poznaniu wskaźniki te wyniosły 2,08 – w relacji do podmiotów oraz 7,02 – w odniesieniu do liczby pracujących, co oznacza, że w obu przypadkach kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Licząc w liczbach bezwzględnych, w 2015 r., podobnie jak w poprzednich latach, najmniej wypadków przy pracy stwierdzono w powiecie międzychodzkim (68 poszkodowanych). Poniżej średniej wojewódzkiej kształtował się tu również wskaźnik poszkodowanych na 100 zarejestrowanych podmiotów (1,90 osób) oraz na 1000 pracujących (7,33 osób). Relatywnie najmniej wypadków ponownie stwierdzono w powiecie gnieźnieńskim, gdzie na 100 podmiotów przypadało 1,67 osób poszkodowanych, a w relacji do liczby pracujących – 6,81 osób (w liczbach bezwzględnych 260 osób).

Największą przeciętną absencję powypadkową (51 dni, przy przeciętnej dla województwa 38 dni na jednego poszkodowanego, z wyłączeniem wypadków śmiertelnych) odnotowano w powiecie kaliskim. Stosunkowo długi przeciętny okres niezdolności do pracy osób poszkodowanych w wypadkach odnotowano także w Kaliszu (50 dni), w powiatach konińskim (49 dni) i kępińskim (47 dni) oraz w Koninie (46 dni). Najkrócej na zwolnieniu pozostawali poszkodowani w wypadkach pracownicy zakładów w powiatach: krotoszyńskim (32 dni), grodziskim, wrzesińskim i śremskim (33 dni) i słupeckim (34 dni). W Poznaniu średni okres absencji powypadkowej wyniósł 35 dni, czyli był krótszy (podobnie jak w 16 innych powiatach) niż przeciętnie w województwie wielkopolskim.

Ryc. 3. **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2015 R.**

W nawiasach podano liczbę powiatów.

a W wypadkach przy pracy, bez śmiertelnych.

* * *

UWAGI METODYCZNE

*Opracowanie zawiera informacje o zgłoszonych w danym roku **wypadkach przy pracy osób pracujących w całej gospodarce narodowej**, z wyłączeniem osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Badaniem statystycznym objęte są wszystkie wypadki przy pracy, a także wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego czy na karcie wykazana została niezdolność do pracy. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym. Za jeden wypadek przy pracy uznaje się wypadek każdej pracującej osoby, poszkodowanej w wypadku indywidualnym lub zbiorowym.*

*Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą.*

***Na równi z wypadkiem przy pracy**, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ w czasie podróży służbowej, podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony, przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.*

***Za wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas: uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe; wykonywania odpłatnie pracy na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania; pełnienia mandatu posła (w kraju lub w Parlamencie Europejskim) bądź senatora, pobierającego uposażenie; odbywania — na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący — szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium; wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni; wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług; wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej; wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi; odbywania zastępczych form służby wojskowej; nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.*

*Za **zbiorowy wypadek przy pracy** traktuje się wypadek, któremu w danym zakładzie uległy co najmniej 2 osoby.*

*Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.*

*Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.*

***Wskaźnik wypadkowości** to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do jego obliczenia przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną przy zastosowaniu metody średniej arytmetycznej dwóch stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.*

***Wydarzenie będące odchyleniem od stanu normalnego** to wydarzenie niezgodne z właściwym przebiegiem procesu pracy, które wywołało wypadek.*

***Wydarzenie powodujące uraz** opisuje, w jaki sposób poszkodowany doznał urazu (fizycznego lub psychicznego) spowodowanego przez czynnik materialny.*

***Czynnik materialny będący źródłem urazu** to maszyna, narzędzie, inny obiekt lub czynnik środowiska, z którym kontakt stał się przyczyną urazu (fizycznego lub psychicznego).*

***Przyczyny wypadku** to wszelkie braki i nieprawidłowości, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniły się do powstania wypadku, związane z czynnikami materialnymi (technicznymi), z ogólną organizacją pracy w zakładzie lub organizacją stanowiska pracy oraz związane z pracownikiem. Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z czym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków.*

Dane zaprezentowano w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2007 wprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami, obowiązującej od 1 stycznia 2008 r.

W stosunku do obowiązującej Polskiej Klasyfikacji Działalności zastosowano skróty; skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach znakiem „Δ". Zestawienie tych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

Skrót	Pełna nazwa
	SEKCJE
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Informacje o wykonywanych zawodach osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy wykazane zostały zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności (KZiS) wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (Dz. U. 2014, poz. 1145).

Szczegółowe omówienie metodologii badania wypadków przy pracy znajduje się w publikacji rocznej Wypadki przy pracy w 2015 r*., dostępnej na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego pod adresem:*

http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/warunki-pracy-wypadki-przy-pracy/wypadki-przy-pracy-w-2015-r-,4,9.html

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego.

Opracowanie: Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych